

Vabariigi Valitsuse määruse
„Erumäe maastikukaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva geoloogilise üksikelemendi Maioru ürgoru kaitsekorda, laiendatakse kaitstavat ala, moodustatakse Erumäe maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) ja kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Kaitseala asub Tartu maakonnas Konguta vallas Vahessaare ja Poole külas.

Loodavast Erumäe maastikukaitseala territooriumist on suur osa olnud kaitse all alates 1964. aastast, kui Tartu Rajooni TSN TK 9. septembri otsusega nr 99 „Looduse kaitsest Tartu rajoonis” võeti kaitse alla kohaliku tähtsusega geoloogiline üksikelement Maiorg (KLO1000527). Vahessaare (KLO3001414), Vahessaare (KLO3001351) ja Annikoru (KLO3001005) väike-konnakotka pesapaigad on vastavalt alates 28. augustist 2012, 2. jaanuarist 2012 ja 20. jaanuarist 2009 olnud kaitse all looduskaitseaduse § 50 lõike 2 punkti 3 tähenduses.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva geoloogilise üksikelemendi (kaitstava looduse üksikobjekt) Maioru ürgoru ja väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) pesapaikade kaitsekorda, kaitstava loodusobjekti tüüp muudetakse maastikukaitsealaks ja laiendatakse kaitstavat ala.

Kaitstavat ala laiendatakse ning kaitsekorda ja kaitstava loodusobjekti tüüpi muudetakse tulenevalt vajadusest paremini tagada Tartu maakonnas asuva esindusliku geoloogilise üksikelemendi Maioru ürgoru ja sellele omaste koosluste ning I kaitsekategooriasse kuuluva linnuliigi väike-konnakotka elupaikade tõhusam kaitse. Eelnõukohase määrusega tagatakse looduskaitseaduse § 48 lõikest 1 tulenev kohustus tagada kõikide I kaitsekategooria liigi (väike-konnakotka) teadaolevate elupaikade kaitse.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni kaitse planeerimise spetsialist Leevi Krumm (tel 740 6819, e-post leevi.krumm@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371, e-post taavi.tattar@keskkonnaamet.ee), eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna juhataja Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja jurist Kristina Parnaul-Ollik (tel 521 5500, e-post kristina.parnaul@mail.ee). Ekspertdihinnangu on andnud Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni looduskaitse bioloog Tarmo Evestus, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse alla võtmise eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta Maioru ürgoru maastikku, orule iseloomuliku reljeefi, vanu laanemetsi ja poollooduslikke kooslusi, I kaitsekategooria linnuliiki väike-konnakotkast ja tema elupaiku, kaitsealuseid liike ning pärandkultuurimaastikku.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Erumäe maastikukaitseala kaitse alla võtmise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus, haruldus ja ajaloolis-kultuuriline väärtus.

Haruldus ja ohustatus

Väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) on viimastel kümnenditel stabiilse arvukusega röövlind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kategooria kaitsealuste liikide hulka. See liik on kantud ka linnudirektiivi I lisa liikide hulka. Väike-konnakotka arvukus Eestis püsib 500–600 paari juures. Väike-konnakotka pesapaikade hävimise peamiseks põhjuseks peetakse eelkõige intensiivset metsamajandamist. Väike-konnakotkas eelistab pesapaigana eelkõige vanu okaspuu- ja segametsi (Väike-konnakotka tegevuskava aruanne 2011, Kotkaklubi).

Ohustatud vanad laanemetsad – Eestis moodustab ca 2,5% metsamaast kõrge loodusväärtusega vanad metsakooslused (Eesti metsade elurikkus – tänane olukord ning eesmärgid ja lahendused järgmiseks kümneks aastaks, 2009, K. Kohv). Arengukavas „Looduskaitse arengukava aastani 2020” on öeldud, et vastavalt metsa range kaitse miinimumvajaduse uuringutele peab rangelt kaitstavate metsade kogum aastaks 2020 olema tüpoloogiliselt esinduslik ja hõlmama vähemalt 10% kogu metsamaast. Arengukava kohaselt esinevad range kaitse vajakud laane, salu- ja soovikumetsade osas. Vanu laanemetsi on kaitsealal kokku ca 26 ha, mis moodustab 74,6% kaitseala pindalast.

Ajaloolis-kultuuriline väärtus – ürgorg ja linnamäed

Rikkalik pärandkultuurimaastik ehk Maiorg on tähtis ka muinsuskaitsealuse ja kultuuriloolise objektina, kuna oru veerudele on koondunud asulakohad ja vanad linnamäed. Keskkonnaregistri andmetel on Eestis kokku registreeritud 11 ürgorgu, millest vaid 2 asuvad Tartu maakonnas: Kavilda ja Maioru ürgorg. Kultuurimälestiste riikliku registri andmetel on Eestis kokku registreeritud 180 linnust ja vaid 16 linnamäge. Tartu maakonnas on kokku registreeritud 19 linnust ja 1 linnamägi. Kavandataval kaitsealal asuvad linnused Erumäe kants ja Alt-Laari on registreeritud arheoloogiamälestistena (registrinumbrid vastavalt 12841 ja 12840). Eelnevalt nimetatud linnuseid ja neid ümbritsevat maastikku kutsutakse ka üldistavalt linnamägedeks, kuid Kultuurimälestiste Riiklikusse Registrisse on objektid kantud linnustena. 25. aprillil 2012. aastal hindas Muinsuskaitseamet linnamägede seisukorda rahuldavaks. Erumäe kantsil ja Alt-Laari linnamäel on mõlemal olemas mälestiste tunnused nagu näiteks arheoloogilise kultuurikihi olemasolu, maastikuliselt eristatav vorm ja kirjalikult fikseeritud rahvapärilisus.

2.2. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekus

Erumäe maastikukaitseala moodustatakse olemasolevate looduskaitsealuste objektide – geoloogilise üksikelemendi Maioru ürgoru ja väike-konnakotka pesapaikade – baasil. Seega ei ole tegemist uue kaitsealaga, vaid vana kaitsekorraga aladele optimaalse kaitsekorra ja looduses paremini jälgitava piiri kehtestamisega.

Maioru ürgorg on ümbruskonna ja kogu Tartumaa üks maastikuliselt ilusamaid looduslikke objekte, mis võeti kohaliku tähtsusega geoloogilise üksikelemendina kaitse alla 1964. aastal. Kagu-lõunasuunaline sälkorg on maaliliste järsunõlvaliste veerudega ja kuni 25 meetrit sügav. Oma iseloomult on tegu kitsa lammiga moldoruga, mille põhjas voolab väike allikaoja. Oru veerudel on säilinud põlismetsailmeline puistu. Kaitseala ümbritseb põllumajandusmaastik, seega avaldab see kompenseerivat mõju inimtegevusele. Erumäe maastikukaitseala on roheline võrgustiku kontekstis maakondlikul tasandil elustiku jaoks oluline koridor. Kohalikul tasandil on tegemist tuumalaga. Geoloogiline objekt Maioru ürgorg, mis on osa Kavilda ürgoru kompleksist, on maakondlikul tasandil väärtuslik ja selle säilitamine on oluline.

Rikkaliku pärandkultuurimaastikuna on Maiorg tähtis ka muinsuskaitsealuse ja kultuuriloolise objektina, kuna oru veerudele on koondunud asulakohad ja vanad linnamäed. Linnused Erumäe kants ja Alt-Laari on registreeritud arheoloogiamälestisena (registrinumbrid vastavalt 12841 ja 12840). Linnused on pärit vastavalt II aastatuhandest ja I aastatuhande teisest poolest.

Maioru ürgoru vahetusse lähedusse jäävad I kaitsekategooria linnuliigi väike-konnakotka kolm pesapaika: Vahessaare (keskkonnaregistri kood KLO3001414), Vahessaare (keskkonnaregistri kood KLO3001351) ja Annikoru (keskkonnaregistri kood KLO3001005). Väike-konnakotkas registreeriti Maioru ürgoru vahetus läheduses esimest korda 2008. aastal, kui leiti Annikoru pesapaigas pesitseva väike-konnakotka pesapaik. Vahessaare pesapaikades pesitsevad väike-konnakotkad registreeriti 2011. ja 2012. aastal (EELIS).

Kaitsealale jäävad kõrge väärtusega metsakooslused (kokku ca 30 ha), mille soodsa seisundi ja looduslikkuse säilitamiseks on oluline sätestada piirangud mitmesugusele intensiivsele kasutustegevusele. Maioru ürgoru nõlvadel leidub vääriselupaiku (VEPL01694; VEPL00230), sh vääriselupaiga indikaatorliigi roosa pessu (*Fomitopsis rosea*) kasvukoht, mida ei tohi raiega mõjutada. Lisaks jääb oru nõlvadele vanu laanemetsi (kokku ca 26 ha), mille range kaitse suurendamine on riikliku arengukava „Eesti metsanduse arengukava aastani 2020” üks eesmärk (<http://www.envir.ee/1101994>). Lisaks tuleb arengukava „Looduskaitse arengukava aastani 2020” eesmärkide täitmiseks tagada liikide ja elupaikade soodne seisund ning maastike mitmekesisus, nii et elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna.

Eelnevast lähtuvalt on tegu looduskaitsealalt väga väärtusliku looduskompleksiga, kus suhteliselt väikesele territooriumile on koondunud mitmeid loodusväärtusi ja ala tervikuna väärib kavandatud piirides looduskaitse alla võtmist.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks kaitsta ürgoru maastikukompleksi (jääajajärgseid pinnavorme) ja looduslikku linnuliiki, siis rakendatakse kaitstava loodusobjektina maastikukaitseala. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega võõndi moodustamist, mis on sellel alal vajalik, et rakendada konkreetse kaitse-eesmärgi ökoloogilisi nõudlusi arvestavaid piiranguid kaitseala osal, kus need vajalikud on (nt liikumispiirang liikide häirimise vältimiseks pesitsusajal, jahi reguleerimine). Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika või kasvukohta, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja võõndite piir

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja neile vajalik puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel maksimaalselt kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (metsasihid, kraavide kaldad, mõõdistatud maaüksused). Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Võrreldes senise kaitstava ala pindalaga (31,49 ha), mis koosneb kaitstava üksikelemendi pindalast (27,04 ha) ja pesapaikade pindalast, mis jäävad väljapoole üksikelementi (4,45 ha), suureneb kaitstava ala pindala 34,84 ha-ni, st 3,35 ha ehk 10,6% võrra. Kaitseala piiranguvöönd laieneb 1,74 ha võrra Marguse-Taavi kinnistul (33101:002:0041), 0,7 ha võrra Alt-Laari kinnistul (33101:002:0102) ja munitsipaalmaal, sihtkaitsevöönd laieneb riigimaa arvelt. Kavandatava Erumäe maastikukaitseala maaomandist moodustab riigimaa 8 ha, jätkuvalt riigiomandis olev maa 0,87 ha, munitsipaalmaa 3 ha ja eramaa 22,97 ha.

Kaitseala välispiiri määramisel lähtuti sellest, et kaitstavad väärtused, eelkõige väike-konnakotkale elupaigaks sobivad ja väärtuslikud metsakooslused, Maioru ürgorg ning vanad linnamäed, oleksid tervenisti hõlmatud ning neil oleks ümber piisav puhverala (mets), mis kaitseb kaitsealuseid liike väljastpoolt ala tulenevate ohutegurite ja häiringute (nt metsaraie, arendus- ja ehitustegevus, maaparandussüsteemide hooldamine ja rajamine) eest, ning et piir oleks üheselt arusaadav ja looduses tuvastatav. Lisaks lähtuti välispiiri määramisel väike-konnakotka kaitse tegevuskavas „Väike-konnakotka kaitse tegevuskava aastateks 2009–2013” esitatud soovitudest.

Kaitseala välispiir kulgeb põhjaosas mööda pinnasetee kaitsealapoolset serva, mõttelist sirgjoont ja jalgrada, kusjuures jalgrada on arvatud kaitseala koosseisu. Idaosas kulgeb välispiir mööda kinnistu piire (33101:002:0109; 33101:002:0041; 33101:002:0033) ja mööda kõlviku piire (mööda metsa serva). Lõunaosas kulgeb välispiir mööda kõlviku piire (mööda metsa serva) ja mõttelist sirgjoont. Lääneosas kulgeb välispiir mööda pinnasetee kaitsealapoolset serva ja jalgrada, kusjuures jalgrada on arvatud kaitseala koosseisu. Teed on jäetud kaitsealalt välja, kuna nende kasutamisest tulenevad võimalikud häiringud pole antud ala kaitse-eesmärkide seisukohast olulised. Kohtades, kus maastikulised objektid puudusid, on kasutatud piiritlemisel maakatastri andmeid (maauksuste piire), kõlviku piire ja mõttelist sirgjoont.

Ekspertiisis on soovitatud kaitseala põhjaosas kasutada piiritlemiseks Alt-Laari linnuse kinnistu piiri (33101:002:0109), kuid seda soovitust ei võetud arvesse, kuna sellisel juhul jääks osa maastikust ja poollooduslikest kooslustest kaitseta ning lisaks oleks välispiir looduses väga raskesti tuvastatav. Seetõttu on kaitseala põhjaosas piiritlemisel kasutatud mõttelist sirgjoont.

Kaitseala on eelnõukohase kaitse-eeskirjaga tzoneeritud vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele Erumäe ja Maioru sihtkaitsevööndiks (kogupindalaga 22,1 ha) ning Kavilda piiranguvööndiks (12,7 ha). Kaitsealal ei ole reservaate.

Kõik väike-konnakotka pesapaigad on arvatud sihtkaitsevöönditesse. Erumäe sihtkaitsevööndisse (8 ha) jäävad Annikoru ja Vahessaare (KLO3001414) väike-konnakotka püselupaigad. Erumäe sihtkaitsevöönd on piiritletud põhjast mööda kuivenduskraave, kusjuures kuivenduskraavid ei jää vööndi piiridesse, ja jalgteed, mis jääb vööndi piiridesse. Idaosas kulgeb vööndi piir mööda kinnistu piiri (33101:002:0215). Lõunaosas kulgeb vööndi piir mööda kõlviku piire (mööda metsa serva) ja mõttelist sirgjoont. Lääneosas kulgeb vööndi piir mööda pinnasetee vööndipoolset serva. Erumäe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste loodusliku arengu tagamine ja kaitsealuse liigi elupaiga kaitse. Erumäe sihtkaitsevööndisse jääval osal on vaja rakendada liikumispiirangut 15. märtsist kuni 31. augustini, et tagada kaitse-eesmärgiks oleva I kaitsekategooria linnuliigi väike-konnakotka minimaalne häirimine pesitsusajal. Tulenevalt väike-konnakotka kaitse tegevuskavast (2009–2013) on ajaliste raiepiirangute seadmine püselupaigas vajalik väike-konnakotka pesast vähemalt 100 m raadiuses. Häiringute (sh raiete) negatiivse mõju leevendamiseks pesitsusedukusele on parim see, kui raiet ei tehta pesapuust 300 meetri raadiuses. Niimoodi on võimalik tagada pesapuistu parim kvaliteet ja kindlustada liigile sobivad pesitsemistingimused. Seega on põhjendatud RMK Tartumaa metskonna kvartali PE166 (eraldised 1, 2 ja 3) osaline arvamine loodava Erumäe maastikukaitseala koosseisu ja rangema kaitserežiimiga vööndisse – sihtkaitsevööndisse.

Maioru sihtkaitsevööndi (14,1 ha) piirid ühtivad suures osas maastikukaitseala välispiiridega, vähesel määral ka Kavilda piiranguvööndi piiridega (vt eespool olevat piirikirjeldust). Maioru sihtkaitsevööndi ja Kavilda piiranguvööndi piiride kokkupuutekohtades (Maioru sihtkaitsevööndi põhjaosas) kulgevad vööndi piirid mööda mõttelisi sirgjooni. Ülejäänud vööndi osas ühtivad piirid kaitseala välispiiridega. Maioru sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on vanade metsakoosluste loodusliku arengu tagamine, inimtegevusega rikutud metsakoosluste taastamine, pinnavormide säilitamine ja kaitsealuse liigi elupaikade kaitse. See vöönd haarab enda alla teise väärtuslikuma osa kaitsealast – Vahessaare (KLO3001351) väike-konnakotka püselupaiga ja vääriselupaiga tunnustele vastavad metsaosad, sh vääriselupaiga indikaatorliigi roosa pessu (*Fomitopsis rosea*) kasvukoha, ning Maioru ürgoru. Lisaks jääb oru nõlvadele vanu laanemetsi.

Maioru nõlvadel vääriselupaiga tunnustele vastavad metsad, laanemetsad ja Vahessaare väike-konnakotka püselupaik (keskkonnaregistri kood KLO3001351) kuuluvad seni kehtiva Maioru ürgoru kaitsekorra järgi kõik piiranguvööndisse, kuid kuna piiranguvööndi kaitsekord ei võimalda majandustegevuse ulatuslikku reguleerimist ega seada ajalisi piiranguid, mis on roosa pessu kasvukoha, vanade laanemetsade ja väike-konnakotka pesitsus- ja toitumisala säilimiseks hädavajalikud, on vajalik sihtkaitsevööndi režiimi rakendamine. Maioru sihtkaitsevööndis ei ole vaja rakendada liikumispiirangut, kuna vööndisse ei jää ühtegi teed ja metsamajanduslikud tööd ei ole kaitsekorraga lubatud. Lisaks ei ole ala rekreatiivses mõttes kõrge väärtusega, kuna tegu on suure

nõlvusega oruga, kus puuduvad head seene- või marjametsad, mistõttu on avalikkuse huvi alale väike ja see ei sea ohtu ala kaitse-eesmärke.

Sihtkaitsevööndeid on kaks, kuna eri vööndites on vaja rakendada erinevaid kaitsekorralduslikke meetmeid (vt p 2.5.4), et tagada kaitse-eesmärkide säilimine ja soodne seisund. Seda aga ei võimalda praegune püsielupaiga ja üksikelemendi kaitsekord, kus suur osa väärtuslikest metsakooslustest asuvad piiranguvööndis.

Piiranguvöönd on kaitseala maa- või veeala, kus on lubatud majandustegevus ja mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on Kavilda piiranguvöönd, mis hõlmab majanduslikult kasutatavaid alasid nagu poollooduslikud ning looduslikud vähemväärtuslikud elupaigad, näiteks kultuurrohumaad, majandusmetsad ja poollooduslikud kooslused, mida inimene on suuremal või vähemal määral mõjutanud või kujundanud. Kavilda piiranguvööndi piirid ühtivad kaitseala välispiiri ja sihtkaitsevööndi piiridega (vt eespool olevat piirikirjeldust) Kavilda piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse, poollooduslike koosluste, pärandkultuurmaastiku ja maastikuilme säilitamine ning tutvustamine. Piiranguvöönditesse tzoneeriti kooslused, mis on küll inimtegevuse mõjutustega, kuid on olulised puhvrina kõrge väärtusega metsakooslustele ja linnuliikide elupaikadele. Piiranguvöönd aitab säilitada maastiku (ürgoru) terviklikkust ja pärandkultuurmaastikku, sealhulgas linnamägede säilitamist ja leevendada inimtegevuse negatiivset mõju sihtkaitsevööndile, sh eelkõige ehituslike, metsamajanduslike ja maaparanduslike tegevuste tulemusel metsamassiivide killustumist, veerežiimi muutmist ning väärtuslike koosluste hävimist.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi (eksperdid Leevi Krumm, Helen Toom ja Mariliis Märton Keskkonnaametist, ning Toomas Hirse) ning kaitseala tzoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (Tarmo Evestus, 2013). Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja metsakoosluste soodsa seisundi ning oleksid proportsionaalsed saavutatavale efektile. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise, kuna ei taga kavandatavates sihtkaitsevööndites teadaolevate väärtuslike metsakoosluste ja väike-konnakotka elupaikade säilimist.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tzoneeritud Erumäe ja Maioru sihtkaitsevööndiks ning Kavilda piiranguvööndiks.

Kaitsekorra koostamisel on võetud arvesse kaitsealal esinevaid loodusväärtusi. Eksperdiarvamuse kohaselt on kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide, looduslike elupaikade ja eluta looduse elementide soodsa seisundi.

Kaitse-eeskiri ei reguleeri pilliroo ega adru varumist, kuna moodustataval kaitsealal ei ole ühtegi adru varumiseks sobivat veekogu ega piisava kvaliteedi ja mahuga pilliroo kasvuala, mis võiks varujatele huvi pakkuda. Samuti ei reguleeri kaitse-eeskiri kaitseala vetel ujuvvahenditega sõitmist ega veerežiimi taastamist, kuna kaitsealale jäävad veekogud ei ole ujuvvahenditega läbitavad ja alale ei jää kuivendamisest rikunud sookooslusi.

Kaitse-eeskirja kehtestamisel tunnistatakse õigusselguse tagamiseks keskkonnaministri määrusega kehtetuks Tartu Rajooni TSN Täitevkomitee 9. septembri 1964. a otsus nr 99 „Looduse kaitsest Tartu rajoonis” osas, millega on geoloogiline üksikelement Maiorg looduse üksikobjektina kaitse alla võetud.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Inimestel on lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, püüda kala ning pidada jahti kogu kaitsealal. Inimeste viibimine ning nimetatud tegevused ei kahjusta kaitseala väärtuste pikaajalist säilimist. Era maal viibimine on reguleeritud keskkonnaseadustiku üldosa

seaduses. Erandina on lähtuvalt liigikaitse eesmärkidest keelatud inimeste viibimine Erumäe sihtkaitsevööndis I kaitsekategooria liigi väike-konnakotka pesitsusajal 15. märtsist kuni 31. augustini.

Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on kaitseala valitseja nõusolekuta lubatud järelevalve-, pääste- ja muinsuskaitsetöödel, käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, koosluste ja liinirajatiste hooldamistöodel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, spordi- ja kultuuriürituste korraldamisel, samuti metsamajandus- või põllumajandustöödel. Teeseaduse mõistes on kõik teed rajatised ja nendel liiklemisel tuleb lisaks arvestada liiklusseaduses sätestatud erisustega. Sõidukitega sõitmine on looduskeskkonna üks mehaanilise kahjustamise peamisi põhjusi, tekitades pinnase ulatuslikku erosiooni ja seades ohtu inimtegevuse suhtes tundlike koosluste säilimisele. Ürgoru nõlvade erosiooni vältimiseks ei ole lubatud sõidukite vaba liikumine väljaspool teid, välja arvatud eespool loetletud tegevuse korral. Jalgratastega liikumisele olulisi piiranguid kaitse-eeskirjaga ei seata, kuivõrd eeskirjas nimetatud töödel ja sõitmiseks kõlbulikel radadel on jalgrattaga sõitmine lubatud. Erandid on lubatud, et võimaldada hädaolukorras tegutsemist ja muud kaitsealal vajalikku tegevust ning piiranguvööndis kaitse-eeskirjaga lubatud tööde tegemist. Kaitseala valitsemisega seotud erisused tulenevad vajadusest vältida dubleerivat kooskõlastamise nõuet sõidukiga sõitmiseks, kui tegevused tuleb niigi kaitseala valitsejaga kooskõlastada.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitse-eeskirja § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoimingud, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, lisasöötahiilulukeid, anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi või ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasust ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, mille korral tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, saavutades looduskaitse ja arendushuvide ühitamise.

2.5.4. Sihtkaitsevöönd

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit: Erumäe ja Maioru. Erumäe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste loodusliku arengu tagamine ja kaitsealuse liigi elupaiga kaitse. Maioru sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on vanade metsakoosluste loodusliku arengu tagamine, inimtegevusega rikutud metsakoosluste taastamine, pinnavormide säilitamine ja kaitsealuse liigi elupaikade kaitse.

2.5.4.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud liigikaitse iseloomuga tööd ja koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile (näiteks poollooduslike koosluste niitmine ja raadamine nende taastamiseks), samuti tee, tehnovõrgurajatise või tootmisotstarbete ehitise püstitamine kaitsealal

paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks, olemasolevate ehitiste hooldustööd ning olemasolevate maaparandusobjektide hoiutööd. Maaparandusobjektide hoiutööd on vajalikud, et vältida eesvoolude ummistumist ja tagada pikaks ajaks kaitseala piiridest väljapoole jäävate kooslusele soodne veerežiim. Kõik ehitistega seotud tööd vajavad kaitseala valitseja nõusolekut, et tagada kaitse-eesmärkide (ürgorg, väike-konnakotkas, vanad laanemetsad) säilimine ja kaitse ning samas minimeerida väärtuste kahjustamise ohtu. Ehitustegevusega kaasnevad keskkonnariskide ja -ohtude (elupaikade hävitamine ja/või kahjustamine, kaitsealuste liikide häirimine jne) realiseerumine ja ulatus sõltub kavandatava ehitamise mahust, asukohast ja kasutatavast tehnoloogiast. Kuna kõiki võimalikke alal ettetulevaid ehitustegevusi ja nendega kaasnevat negatiivset mõju ei ole võimalik ette näha, siis on jäetud nende tegevuste lubatavus sihtkaitsevööndis kaitseala valitsejale kaalumiseks. Kaitseala valitseja peab ala kaitse-eesmärki ja konkreetse ehitustegevuse asjaolusid arvestades kaaluma tegevuse sobivust sellel alal. Ette võib tulla nii ehitamist, mis ei ohusta kaitse-eesmärke või mis oleks möödapääsmatu (näiteks kaitseala tähistamine, teede rekonstrueerimine kaitse-eesmärke säästvat tehnoloogiat kasutades), kui ka otseselt kaitse-eesmärke ohustavat ehitustegevust.

2.5.4.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, sest sellel on looduskompleksidele suur negatiivne mõju, põhjustades ürgoru nõlvadel pinnase suurt erosiooniohtu ning hävitades inimõjule tundlikke kooslusi. Samadel põhjustel pole ka lubatud telkimine, lõkke tegemine, rahvaürituste korraldamine. Erumäe sihtkaitsevööndis on keelatud inimeste viibimine 15. märtsist kuni 31. augustini, et tagada ohustatud linnuliigi edukas pesitsemine. Inimeste viibimine sihtkaitsevööndis pesitsusajal ajal häirib linde ning seab ohtu pesitsusedukuse.

2.5.5. Piiranguvöönd

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Erumäe maastikukaitsealal on Kavilda piiranguvöönd. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse, poollooduslike koosluste, pärandkultuurimaastiku ja maastikuilme säilitamine ning tutvustamine.

2.5.5.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus ja kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohas. Enam kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Piirangu põhjuseks on asjaolu, et rohkem kui 50-liikmeline inimgrupp võib põhjustada märkimisväärset lokaalset keskkonnakahju (erosioon, tallamine), mis ei võimalda keskkonnal enam tavapäraselt looduslikult taastuda. Ürituse korraldamise ja toimumisega seotud negatiivsete ilmingute ärahoidmiseks on vajalik, et arvestataks kaitseala valitseja teadmiste ja kogemusega loodusväärtuste säilitamise tagamiseks vajaliku tegevuse osas. Alla 50 osalejaga rahvaürituste korral jääb negatiivne keskkonnakahju talutavatesse piiridesse.

Telkimine ja lõkke tegemine on piiranguvööndis lubatud kaitseala valitsejaga koosõlastatud ning selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas, välja arvatud telkimine ja lõkke tegemine õuemaal, kus see on lubatud maaomaniku nõusolekul, ning lõkke tegemine põllu- ja metsamajandustöödel ning kraavihooldustöödel. Telkimis- ja lõkkekohad on paigad, kus on kõrge külastuskoormus. Selle mõju vähendamiseks peavad need kohad olema mõistlikult valitud, et ei kahjustataks põhilisi loodusväärtusi. Kaitseala valitseja nõusolek lõkke- ja telkimiskohtade rajamiseks on vajalik selleks, et lõkkekohad rajataks vaid kõrge koormustaluvusega aladele ning rekreatsioonist põhjustatud kahjud oleksid minimaalsed. Eramaal lubatakse oma maa kasutamise seotud töödel lõket teha, et võimaldada näiteks raiejääkide põletamist oma kinnistul. Põllu- ja metsamajandustöödel tehakse lõket tavaliselt kevadel, sügisel või talvel, kui lõkke tegemisega kaasnev oht on kaitseala väärtustele minimaalne.

Eraldi regulatsioon on kehtestatud metsakoosluste majandamiseks. Turberaiet võib teha kuni 2 ha suuruse langina. Turberaie on metsaseadusest tulenevalt lubatud sanglepikutes, haavikutes, männikutes, kaasikutes ja kõvalehtpuupuistutes. Lageraie on lubatud kuni ühe hektari suuruse langina.

Lageraie on lubatud ainult kuusikutes ja hall-lepikutes, kuna kuusikutes ei ole metsaseadusest tulenevalt turberaie lubatud ning väikeste lankidena lageraiega tagatakse metsa uuenemine. Lisaks on hall-lepikud antud ala kaitse-eesmärke arvestades vähemtähtsad elupaigad, mis on enamasti inimese poolt mõjutatud, ning seetõttu ei ole otstarbekas nende majandamist täielikult keelata. Piiranguvööndis on seatud langi suuruse piirangud, kuna vööndisse jääva metsamaa pindala on ligikaudu 9 ha ning suuremate lankide puhul toimuks metsamaa liigne killustumine ja olulised muutused maastikuilmes, mistõttu piiranguvöönd ei täidaks enam oma ülesannet leevendada inimtegevuse võimalikku negatiivset mõju sihtkaitsevööndile ning säilitada maastiku (ürgoru) terviklikkus ja pärandkultuurmaastikku. Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb jätta raielangile alles vähemalt 20 tihumeetrit säilikuuid või nende osi ühe hektari kohta. Säilikuude maht tuleneb „Majandatavates metsades bioloogilise mitmekesisuse hoidmise meetmete tulemuslikkuse hindamise ja tulevikusuundumuste määratlemise” lõpparuandest, kus on öeldud, et säilikuud on esmatahtsad elustiku mitmekesisuse tagajad ning kuna majandusmetsades on raiering lühem kui loodusliku puistu elutsükkel, siis vanade puude ja surnud puidu olemasolu suurendab majandusmetsas seda perioodi, millal metsaliigid saavad puistut kasutada. Lisaks on keskmisest suurem säilikuude maht määratud lähtuvalt kaitsealal levinud viljakatest ja suure tootlikkusega metsakasvukohatüüpide, millel on madalama tootlikkuse ja homogeensete kooslustega võrreldes suurem potentsiaal mitmekesise elustiku toetamiseks, kui säilitada piisavalt loodusmetsadele omaseid elemente. Majandusmetsades on elustiku mitmekesisuse seisukohast lähtudes kõige suurem puudujääk just eriilmelistest ja erivanuselistest puudest ning surnud puidust, mis kõik pakuvad elupaiku paljudele liikidele. Seetõttu tuleb elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valida eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puud. Säilikuude jätmise kohustus on oluline nende metsadele omase looduse mitmekesisuse säilitamiseks ja suurendamiseks. Selline kaitsekord sobib vähemväärtuslike ning suurema majandusmõjuga metsatüüpidele, mitte aga kõrge loodusväärtusega metsadele.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine. Olemasolevad majapidamised on planeeritud kaitseala piiridest väljapoole, kuid põhjendatud juhul saab kaitseala valitseja anda nõusoleku olemasolevate ehitiste laiendamiseks kaitsealale või uute tootmisotstarbeta ehitiste ehitamiseks.

Üks kolmandik Erumäe maastikukaitsealast kuulub Kavilda piiranguvööndisse, mille eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning tutvustamine. Suurem osa vööndist on kaetud mitmesuguste inimese kujundatud ja majandatud puistutega, millel on madal loodusväärtus, kuid on väärtuslikud piirkonna maastikuilme kujundamise seisukohast. Seetõttu on nende majandamine lubatud, kuid rakendatud on eelkirjeldatud piirangud, mis tagavad maastikuilme säilimise.

2.5.5.3. Vajalikud tegevused piiranguvööndis

Vajaliku tegevusena nähakse piiranguvööndis ette poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks heina niitmist, loomade karjatamist ning puu- ja põõsarinde harvendamist ja kujundamist ca 2,1 ha suurusel alal, vaadete avamiseks raadamist ja hiljem avatud alade niitmist ca 0,3 ha-l.

2.5.5.4. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Kaitse-eeskirja kohaselt on piiranguvööndis keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, maavara kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, samuti puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt, välja arvatud juhul, kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Piirangud on vajalikud maastiku, looduse mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks, et vältida kaitsealal esinevate väärtuste kahjustamist. Väetise, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamise piiramine on tingitud vajadusest alandada üldist toitainete ja mürkide fooni, mis mõjub looduslikule elustikule negatiivselt. Uue maaparandussüsteemi rajamine muudab veerežiimi ning seab seeläbi ohtu väärtuslike elupaikade ja kaitsealuste liikide elupaikade säilimise. Puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt ning

maavara kaevandamine on keelatud taimestiku- ja pinnasekahjustuste vältimiseks ning maastiku kaitseks. Veekogude kaldajoone muutmise tekkida võivad pinnasekahjustused on otseseks ohuks maastiku säilimisele. Puhtpuistute ja energiapuistute rajamise keeld tuleneb vajadusest säilitada koosluste looduslikku mitmekesisust ning takistada kaitseala maastikele mitteomaste koosluste teket, mis omakorda avaldaksid olulist negatiivset mõju väike-konnakotka pesitsus- ja toitumisalale.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 18. novembrist 2. detsembrini 2013. a Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni Tartu kontoris ning Konguta Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 13. novembril 2013. a üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja 14. novembril 2013. a maakondlikus ajalehes Tartu Postimees. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 13. novembril 2013. a. Avalikku arutelu ei korraldatud, kuna avaliku väljapaneku ajal selleks ettepanekut ei tehtud.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaitsealal paikneva kuue kinnisasja viiele eraomanikule ja riigimetsamaa haldajale Riigimetsa Majanduse Keskusele, Konguta Vallavalitsusele, Tartu Maavalitsusele, Muinsuskaitseametile ning Konguta Jahiseltsile teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta (ettepanek arutada asja kirjalikult). Kirjas oli märkus, et juhul kui Keskkonnaametile ei ole hiljemalt 2. detsembriks 2013. a vastatud, siis loetakse, et adressaat on kaitse-eeskirja eelnõuga nõus. Kirjale oli lisatud kaitse-eeskirja eelnõu määrus, seletuskiri ja piiriskeemi väljatrukk. Ettepanekuid ja vastuväiteid moodustatava kaitseala kohta ei esitatud.

Eesti Post tagastas kokku kolm kirja. Tagastatud kirjade adressaatide teavitamiseks avaldati kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise kohta üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht kaks lisateadet: 30. detsembril 2013. a ja 20. jaanuaril 2014. a. Teade sisaldas informatsiooni, et kinnistute omanikud, kellele saadatud avalikustamise kirjad Keskkonnaametile tagastati, loetakse teavitatuks käesolevate kuulutuste ilmumisega ning neil on õigus kaitse-eeskirja eelnõuga tutvuda ning esitada ettepanekuid ja vastuväiteid vastavalt kuni 20. jaanuarini 2014. a ja 7. veebruarini 2014. a. Pärast nimetatud tähtaegade möödumist loetakse kaitse-eeskirja avalikustamine vastavalt looduskaitseaduse §-le 9 läbiviiduks. Eesti Post tagastas Keskkonnaametile järgmised adressaatideni mitte jõudnud moodustatavale Erumäe maastikukaitsealale jäävate või kaitsealaga piirnevate kinnistute maaomanike kirjad (sulgudes kinnistu asukoht):

1. **Toomas KIRSIPUU** (Konguta vald, Vahessaare küla)
2. **Indrek KUKEMELK** (Konguta vald, Vahessaare küla)
3. **Arne PAUSKA** (Konguta vald, Vahessaare küla)

Lisateatele vastas üks maaomanik (Toomas Kirsipuu), kellele edastati kaitseala kaitse-eeskirja materjalid 9. jaanuaril 2014. a e-kirja teel. Kirjas oli märkus, et juhul kui Keskkonnaametile ei ole hiljemalt 20. jaanuariks 2014. a vastatud, siis loetakse, et adressaat on kaitse-eeskirja eelnõuga nõus. Kirjale oli lisatud kaitse-eeskirja eelnõu määrus, seletuskiri ja piiriskeemi väljatrukk. Ettepanekuid ja vastuväiteid moodustatava kaitseala kohta ei esitatud.

Ühele maaomanikule, Arne Pauskale (Konguta vald, Vahessaare küla), kelle kirja Eesti Post Keskkonnaametile tagastas, edastati kaitseala kaitse-eeskirja materjalid 17. jaanuaril 2014. a ka lihtkirja teel (aadressile, kuhu KOV andmetel saadetakse maamaksuteateid; tähitud kiri saadeti Rahvastikuregistris registreeritud aadressile). Kirjas oli märkus, et juhul kui Keskkonnaametile ei ole hiljemalt 3. veebruariks 2014. a vastatud, siis loetakse, et adressaat on kaitse-eeskirja eelnõuga nõus. Kirjale oli lisatud kaitse-eeskirja eelnõu määrus, seletuskiri ja piiriskeemi väljatrukk. Ettepanekuid ja vastuväiteid moodustatava kaitseala kohta Arne Pauska ei esitanud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud linnudirektiiviga. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Erumäe maastikukaitsealal on oluliseks kaitse-eesmärgiks linnudirektiivi I lisas nimetatud väikekonnakotka kaitse, kuid kaitseala ei sobi linnualaks, kuna tegu on pindala poolest väikse alaga ja sellel on linnualana ebapiisav esinduslikkus.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab paremini tagada alal esinevate kaitsealuste liikide ja metsakoosluste kaitse. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaudselt kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetset ja mõõdetavat eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Käesolev õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Erumäe maastikukaitseala on juba suures osas kaitse all, mistõttu puuduvad määruse jõustumisel olulised mõjud sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Looduskaitsealade piirangute kehtestamisel lähtutakse loodusväärtustest ja sellest, kus need esinevad. Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Meile teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole. Eelnõu avalikustamise käigus saadeti kohalikele omavalitsustele ja maaomanikele arvamuse avaldamiseks eelnõu materjalid. Looduskaitsealade § 9 lõike 71 punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üheks eesmärgiks saada menetlusosalistelt neile teadaolevad andmed, mis omavad puutumust antud eelnõuga.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1 kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitsealade §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Kuna kaitsealal moodustatakse sihtkaitsevöönd pindalaga 22,1 ha ja piiranguvöönd pindalaga 12,7 ha, väheneb Konguta valla maamaksutulu ligikaudu 85,6 eurot aastas. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

Riigimetsa tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse ca 8 ha ulatuses. Lähtudes sellest, et ka piiranguvööndi metsade majandamine oli varasemalt kitsendatud ja vastavalt RMK arvutustele on majanduspiirangutega metsade kavandatavaks raiemahuks ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest, ulatub iga-aastane saamata jäänud puidutulu täiendavate piirangute seadmisel ligikaudu 11 euron hektari kohta.

Vastavalt looduskaitsealade §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava

tasu eest. Kaitsealale jääb 22,97 ha eramaad, millest metsamaad on ligikaudu 20 ha. Eramaid, mille sihtotstarbelist kasutamist kaitseala kaitsekord oluliselt piirab, on 13,4 ha, millest metsamaa moodustab 100%. Maa-ameti andmetel teostati Konguta vallas ajavahemikus 17. september 2012–17. september 2013 maadega, mille sihtotstarbeks oli maatulundusmaa, 35 tehingut, kogupindalaga 251,73 ha ja kogumaksumusega 736 942 eurot, mis teeb ligikaudu 2927,5 eurot hektari kohta. Arvestades seni esitatud maade omandamise taotluste hulka, on huvi maade riigile müümise vastu eeldatavalt tagasihoidlik ja määruse jõustumine ei avalda olulist mõju juba võetud kohustustele. Vajalike vahendite lisataotlust menetletakse üldises korras riigieelarve koostamise protsessis kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja arvestades eelarvelisi võimalusi.

Riigieelarve strateegia perioodi jooksul kulude maht oluliselt ei muutu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud ministriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Siseministerium on kooskõlastanud eelnõu märkustega, millega on arvestatud ning täiendatud seletuskirja. Rahandusministerium ei kooskõlastanud eelnõud. Keskkonnaministerium on Rahandusministeriumi esitatud märkuste kohaselt seletuskirja täiendanud ja andnud Rahandusministeriumile eelnõu kohta täiendavaid selgitusi ning Rahandusministerium on nendega nõustunud. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Mati Raidma
Keskkonnaminister